

Småföretags- barometern 2023

Västmanlands län

ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västmanlands län.....	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västmanlands län.....	5
Näringslivet i Västmanlands län	5
Småföretagsbarometern – Västmanlands län	6
Konjunkturindikatorn	6
Sysselsättning.....	8
Orderingång.....	9
Omsättning	10
Lönsamhet.....	11
Företagens prisförväntningar	11
Expansionsutsikter och tillväxthinder.....	12
Slutsatser	14

OM SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

Småföretagsbarometern är en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

NETTOTAL OCH KONJUNKTURINDIKATORN

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, ordergång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I VÄSTMANLANDS LÄN

Småföretagskonjunkturen i Västmanlands län har försvagats under 2023 efter den kraftiga uppgången i fjol när effekterna av pandemin klingade av. Nedgången i konjunkturindikatorn blev dock inte lika djup som i Gotland och Västernorrlands län som uppvisade den svagaste konjunkturen. Den starkaste konjunkturen är i Norrbotten följt av Uppsala och Västerbottens län. De västmanländska företagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året och även om konjunkturindikatorn stiger något är ett tydligt omslag från fjolårets optimistiska framtidsplaner.

- **Sysselsättningstillväxten** i länets småföretag har stannat upp efter uppgången i fjol. Något som även avspeglas på riksnivå. Det osäkra konjunkturläget speglar sig även i framtidsutsikten där företagen anger att de lär minska antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas sjunka till noll där länets företag är mindre expansiva i sina planer än i riket som helhet.

- **Tillväxt i orderingången** har avtagit i länets företag efter uppgången i fjol, vilket är i linje med riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna pekar på att tillväxttappet i orderingången bromsas upp något även om trenden fortsätter nedåt. Det är en något mer optimistisk bedömning jämfört med i riket som helhet men betydligt lägre förväntningar jämfört med fjolårets undersökning.

- **Omsättningstillväxten** i småföretagen ökade kraftigt efter pandemin men har i år följts av en tydlig avmattning under både i länet och i riket som helhet. Förväntningarna för det närmaste året pekar på en fortsatt nedgång i omsättningstillväxten.

- **Lönsamhetstillväxten** i småföretagen har ökat under de senaste tolv månaderna efter fjolårets minskning där länet placerar sig på nivåer som är över rikssnittet. Trots att utsikten är bättre än riksgenomsnittet det närmaste året är det historiskt sett låga förväntningar.

- Fem av tio företag i länet (52 procent) ser goda **expansionsmöjligheter**, vilket är lägre än det historiska genomsnittet och något lägre jämfört med förra året (57 procent).

- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Västmanlands län är bristen på lämplig arbetskraft, vilket knappt var fjärde företag uppger (27 procent). Svag efterfrågan har seglat upp som det näst största tillväxthindret, men upplevs som ett något mindre hinder i länet jämfört med i övriga riket.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I VÄSTMANLANDS LÄN

De svenska småföretagen återhämtade sig snabbt efter pandemin och konjunkturindikatorn steg till 57 under 2022 efter ett fall till historiskt låga nivåer 2021 (-15). Men småföretagen står inför nya utmaningar. Pandemin och kraftiga produktionskostnadsökningar har följts av historiskt hög inflation och snabbt stigande räntor. Effekterna för småföretagen ser vi redan i resultaten. Konjunkturindikatorn föll till 25 under den senaste tolv månadsperioden och avviker från företagens planer från i fjol då den förväntades stiga till 77. Samtliga delar blev klart svagare än vad företagarna förutsåg och den största tillbakagången var i orderingången och i sysselsättningen. Men det är en splittrad konjunkturbild. Störst var nedgången inom detaljhandel och bygg medan övriga tjänsteföretag klarat sig bättre.

Småföretagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är klart lägre än dess historiska genomsnitt. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Ränthöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturedgången. Men även kring framtidsförväntningarna är bilden splittrad. Mest pessimistiska är företagen inom detaljhandeln och byggföretagen medan det finns en övervikt av tjänsteföretag som räknar med ökad tillväxt det närmaste året.

Näringslivet i Västmanlands län

DEMOGRAFI OCH BEFOLKNING

Region Västmanland är landets nionde minst befolkade region och den tionde högsta medianinkomsten. Arbetslösheten är näst eller fjärde högst beroende på källa. Den demografiska försörjningskvoten är genomsnittlig men stiger långsammare än genomsnittet för riket. En hög försörjningskvot innebär att den arbetsföra befolkningen måste försörja fler yngre och äldre. Befolkningsökningen har varit sjunde högst i riket. Regionen har Västerås som största stad.

NÄRINGSLIV

I Västmanland arbetar en högre andel av befolkningen än i riket inom privat sektor. Det finns en hel del att göra för att stärka företagandet i Västmanland. Regionen har den tredje lägsta andelen företagare och den tionde lägsta andelen nystartade företag i landet. När det gäller andelen skatteintäkter som genereras i småföretag ligger Västmanland sjunde sist. Andelen kvinnor som högsta befattningshavare i privata företag är dessbättre relativt högt, där hamnar regionen på sjätte plats i riket. Regionens bruttoregionalprodukt uppgick år 2021 till 399 000 kronor, vilket är fjärde lägst i Sverige.

REGIONAL UTVECKLING OCH INFRASTRUKTUR

Västmanland ligger centralt i landet. Västerås utgör en stor lokal arbetsmarknadsregion, i det expansiva tillväxtstråket mellan Oslo och Stockholm. Det finns emellertid brister i infrastrukturen både inom regionen och mellan Västmanland och kringliggande regioner vilket påverkar kompetensförsörjningen negativt. Många företagare upplever att tågförbindelserna mot Stockholm respektive mot Örebro och vidare mot Oslo är otillförlitliga. Västmanland skulle därför gynnas av infrastrukturprojektet Oslo-Sthlm 2.55, och många aktörer i regionen och dess omnejd samverkar för att realisera det.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – VÄSTMANLANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framför allt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre och åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

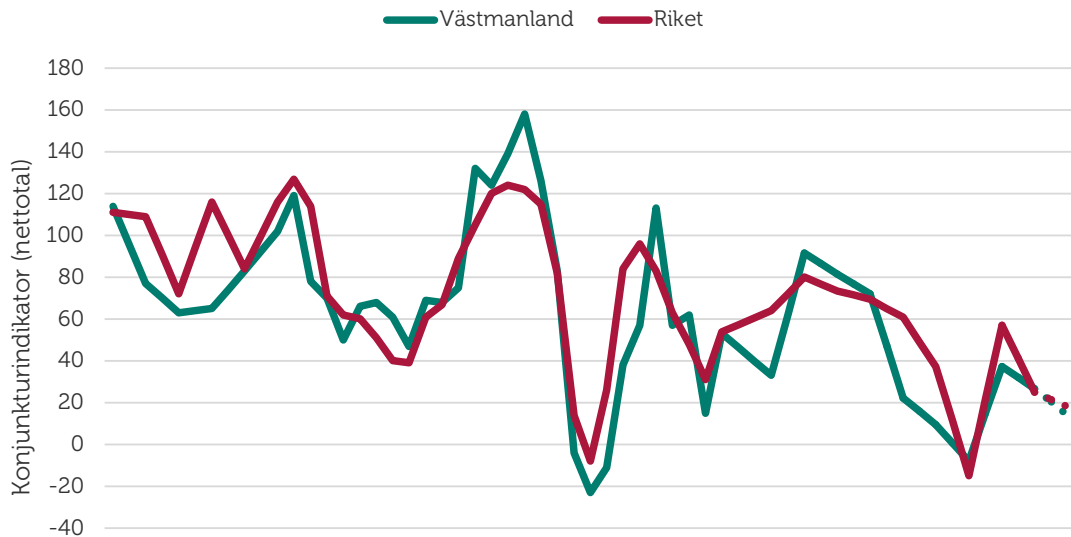
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisas småföretagens sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Figur 1 visar att Västmanlands konjunkturindikator har följt riksnittets kurva med undantag för i mitten av 90-talet då nedgången i länet var djupare än i riket som helhet.

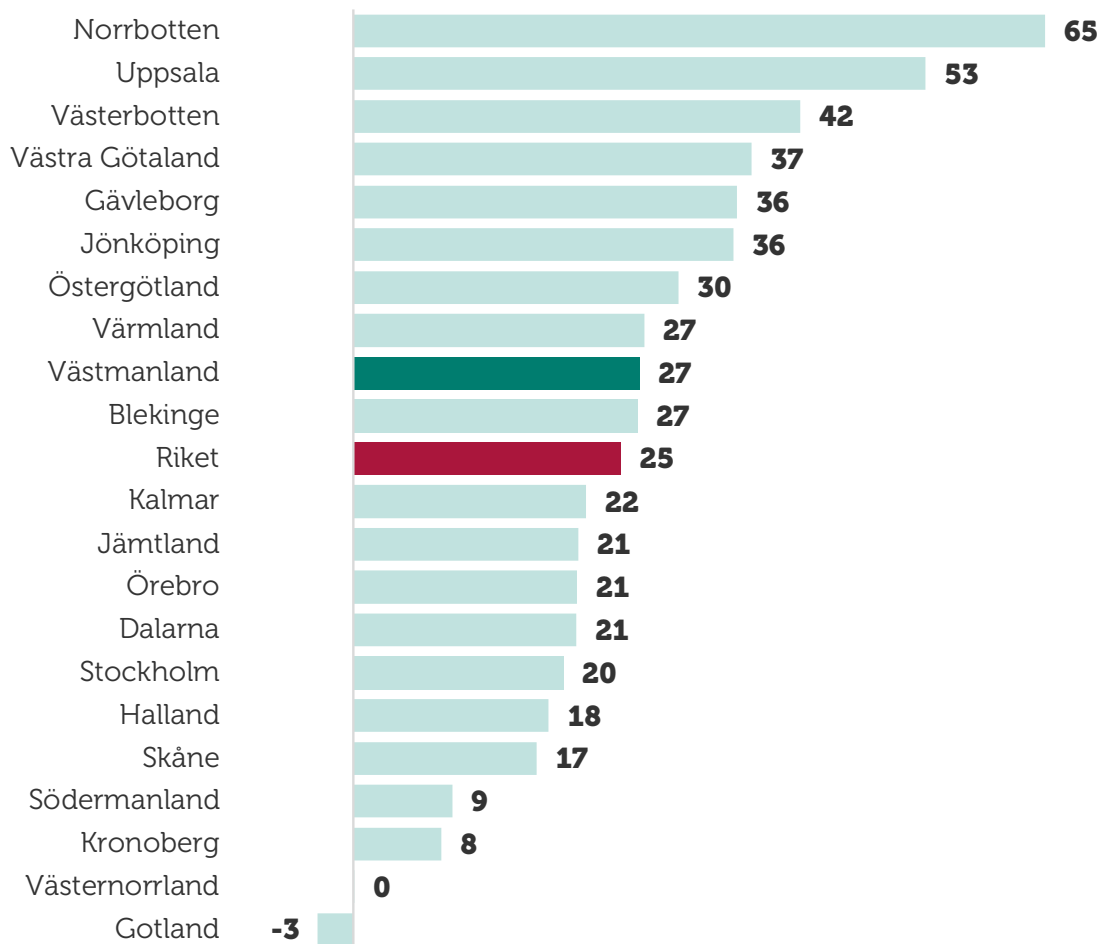
Årets Småföretagsbarometer visar en tydlig nedgång i småföretagskonjunkturen efter den kraftiga uppgången i fjol, som delvis drogs upp av borttagna pandemirestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. I stället har nya utmaningar tillkommit i spåren av den höga inflationen och de snabbt stigande räntorna. Länets konjunkturindikator sjönk till 27 i årets undersökning från 37 förra året och innebär att tillväxten i länet har minskat. En utveckling som är i linje med vad småföretagen i hela riket visar.

Det förändrade omvärldsläget med risk för en annalkande lågkonjunktur har satt avtryck i företagens förväntningar för det närmaste året både i länet och i riket som helhet. Småföretagen som i fjol förutsåg en fortsatt konjunkturuppgång räknar med att den svaga konjunkturen består även om fallet i konjunkturindikatorn bromsar in. Länets konjunkturindikator sjunker till 14 men är klart lägre nivåer än fjolårets förväntningar då konjunkturindikatorn förväntades stiga till 66.

Figur 1. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västmanlands län och riket 1995–2023.

Figur 2. Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2023.

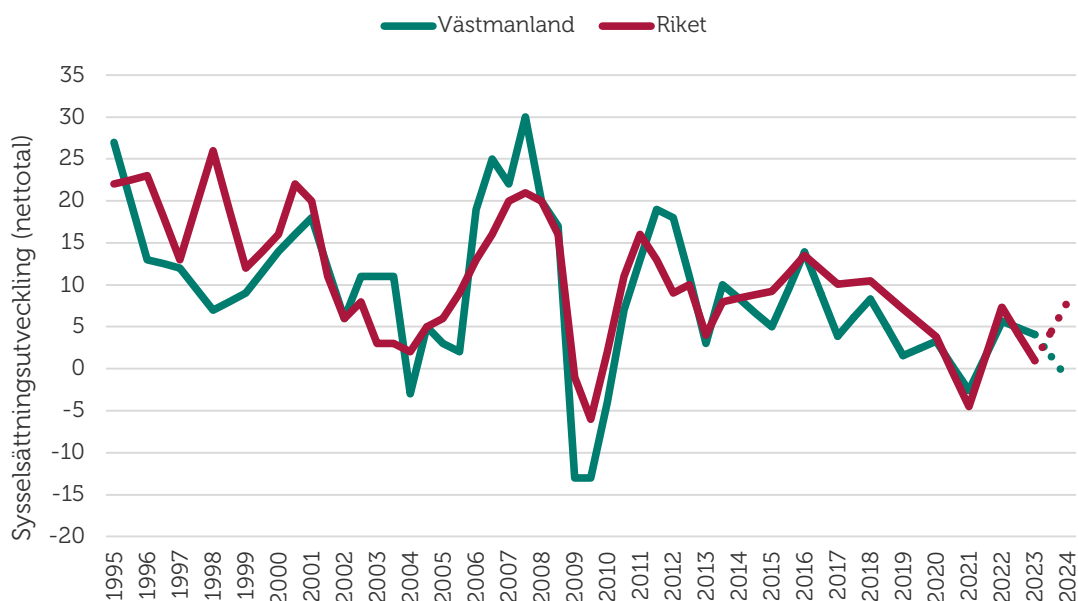
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten i småföretagen har uppvisat en avtagande trend sedan 2016 för att bottna i samband med pandemin. I fjol tog sysselsättningen fart och nettotalet för sysselsättningen steg till 6 i länet efter att varit i det negativa territoriet under 2021, då en övervikt av företag rapporterade om en minskad sysselsättning. I år har sysselsättningsökningen stannat upp och nettotalet sjönk till 4, vilket innebär att något fler företag uppvisar en ökad sysselsättning än de som uppvisar en minskad. Det antyder om en stor branschspridning där länets tjänsteföretag i större utsträckning minskade antalet anställda jämfört med de tillverkande företagen.

Det osäkra konjunkturläget hindrar inte småföretagen från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas stiga till det positiva territoriet där länets företagare är något mer expansiva i sina planer än i riket som helhet med ett netttotal på 4 jämfört med rikets 1. Mest expansiva anställningsplaner är i länets industrisektor. Trots en förväntad uppgång i sysselsättningen är det lägre anställningsplaner jämfört med ifjol då 21 procent av länets företag räknade med att öka antalet anställda jämfört med årets 14 procent. Utsikterna inom handel, transport och bygg är betydligt mer återhållsamma visar årets riksbarometer. Det är också här som störst andel företag räknar med att minska antalet anställda. Riskerna är på nedsidan. Historiskt har företagen överskattat sina anställningsplaner samtidigt som konjunkturutsikterna är osäkra. Hushållens urholkade köpkraft och ett minskat bostadsbyggande kan slå hårdare på företagens sysselsättningsplaner än vad företagarna själva uppger.

Figur 3. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västmanlands län och riket 1995–2023.

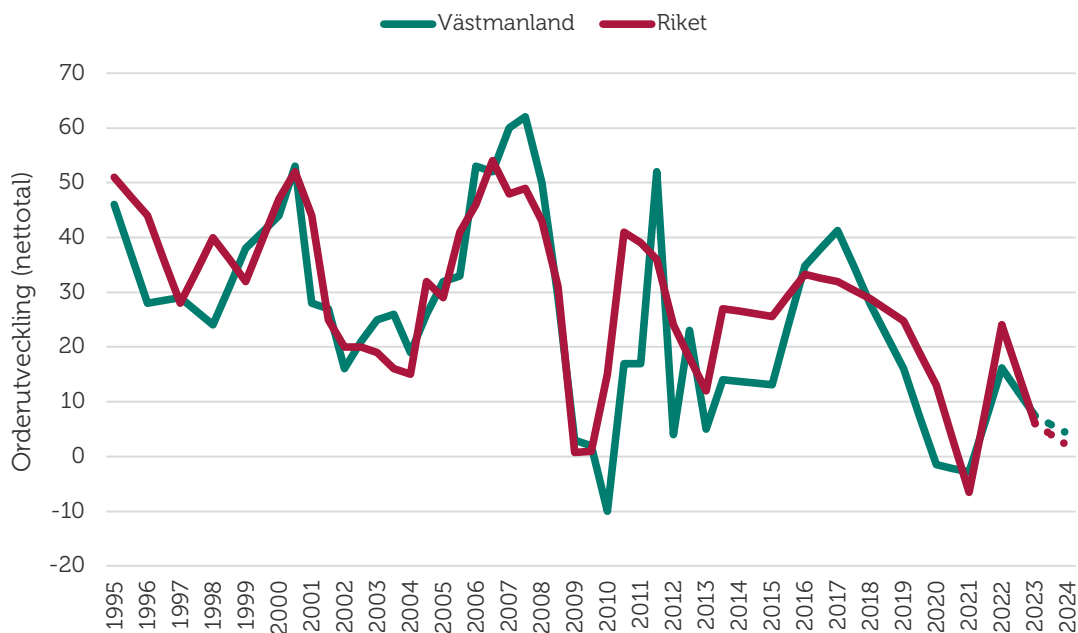

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxten i företagens orderingång ökade i fjol efter nedgången under pandemin. Nettotalet för orderingång steg till 16 för länet, jämfört med rikets 24, från att ha varit negativt 2021. Men det blev en kortvarig återhämtning. Omslaget i konjunkturen tillsammans med en hög inflation och snabbt stigande räntor har minskat tillväxten i företagens orderingång. En tredjedel (35 procent) av länets företag uppger att orderingången har ökat det senaste året jämfört med 27 procent som anser att den har minskat och innebär att nettotalet sjönk till 8. Framtidsutsikterna är lågt ställda jämfört med fjolåret då nettotalet för orderingången förväntades stiga till 16. I årets undersökning väntas en betydligt måttligare utveckling och nettotalet förväntas sjunka till 4, vilket också framträder på riksnivå.

Figur 4. Orderutveckling (netttotal) i Västmanlands län och riket 1995–2023.

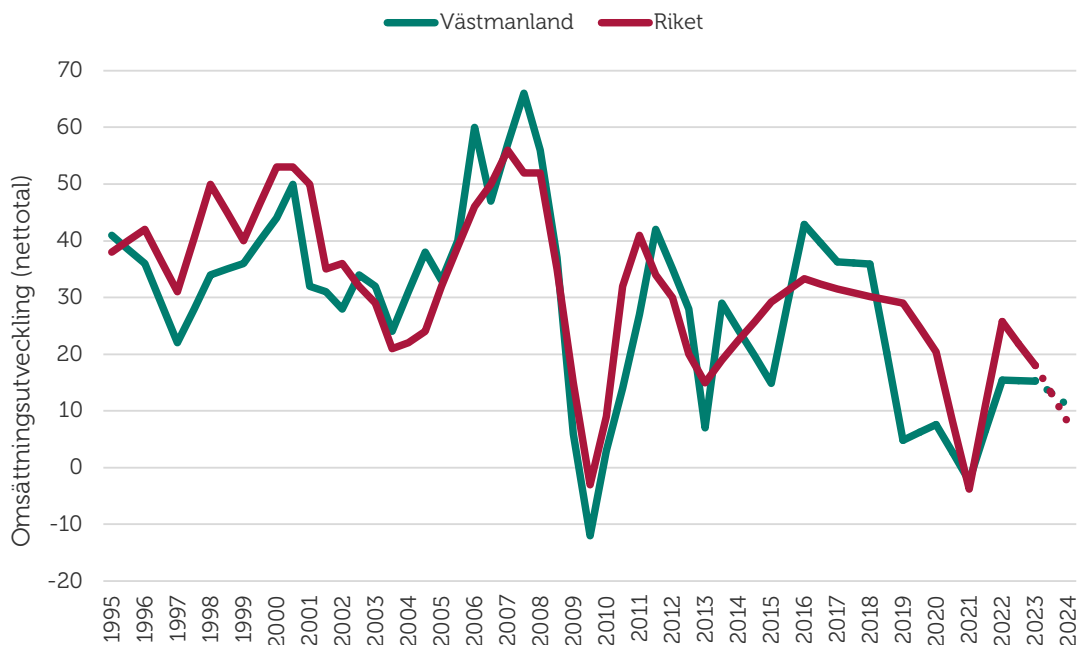
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten har dämpats hos länets företag likväl som för riket som helhet efter uppgången i fjol som kan ses som en rekyt efter den kraftiga nedgången under pandemin. Drygt 40 procent av länets företag uppger att omsättning har ökat de senaste tolv månaderna medan 28 procent anser att den har minskat. Det ger ett nettotal på 15, vilket är samma som i fjol, till skillnad från utvecklingen för riket som helhet där nettotalet sjönk till 18 från fjolårets 26. Att omsättningen inte fallit i samma omfattning som ordergången kan sannolikt förklaras av att företagen betat av ineliggande orderstockar. Omsättningen i nominella termer kan också ha upprätthållits av högre försäljningspriser som företagen genomfört under året. I så fall kan den volymmässiga omsättningstillväxten vara väsentligt lägre.

Länets företag räknar dock med en nedgång i omsättningstillväxten för de kommande tolv månaderna. Andelen företag som räknar med en ökad omsättning sjunker till 33 procent samtidigt som 22 procent tror att omsättningen kommer att minska, vilket ger ett nettotal på 11. Mest optimistiska är länets industriföretag även om det är en splittrad bild. En dryg tredjedel av företagen (35 procent) räknar med en ökad omsättning jämfört med 14 procent som tror på en minskad omsättning. I tjänsteföretagen är bilden något mer pessimistisk. Fler företag (33 procent) tror på en ökad omsättning än de som räknar med att den minskar (24 procent).

Figur 5. Omsättningsutveckling (netttotal) i Västmanlands län och riket 1995–2023.

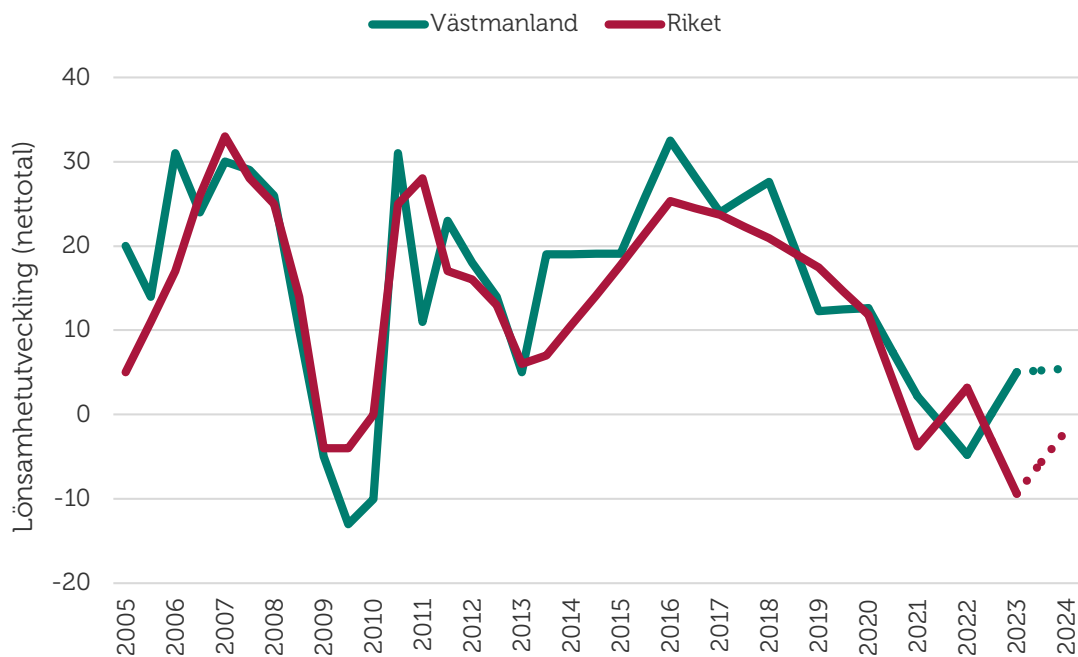

Lönsamhet

Lönsamheten i länets företag steg i fjolårets rapport efter en längre tids avmattad tillväxt. I årets undersökning var det 34 procent av länets företag som ansåg att lönsamheten hade förbättrats under de senaste tolv månaderna medan 29 procent upplevde att den hade försämrats. Nettotalet för lönsamheten noterades till 5 och är en uppgång från fjolårets -5. Lönsamhetsförsvagningen är framträdande främst i länets industriföretag, med övervikt av företag som upplevde att lönsamheten hade försämrats. Pandemin 2020, fjolårets kraftiga produktionskostnadsökningar och därtill en svagare konjunktur har pressat ned lönsamheten i de svenska småföretagen. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

De västmanländska företagens lönsamhetsförväntningar är lågt ställda, men ligger kvar på fjolårets nivåer. Det gör att länets nettotal för lönsamhet stannar kvar på 5 men är långt ifrån fjolårets höga förväntningar då nettotalet noterades till 18. Tjänsteföretagen i länet är mer optimistiska jämfört med industriföretagen där en fortsatt övervikt av företag förutser en förbättrad lönsamhet.

Figur 6. Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västmanlands län och riket 2005–2023

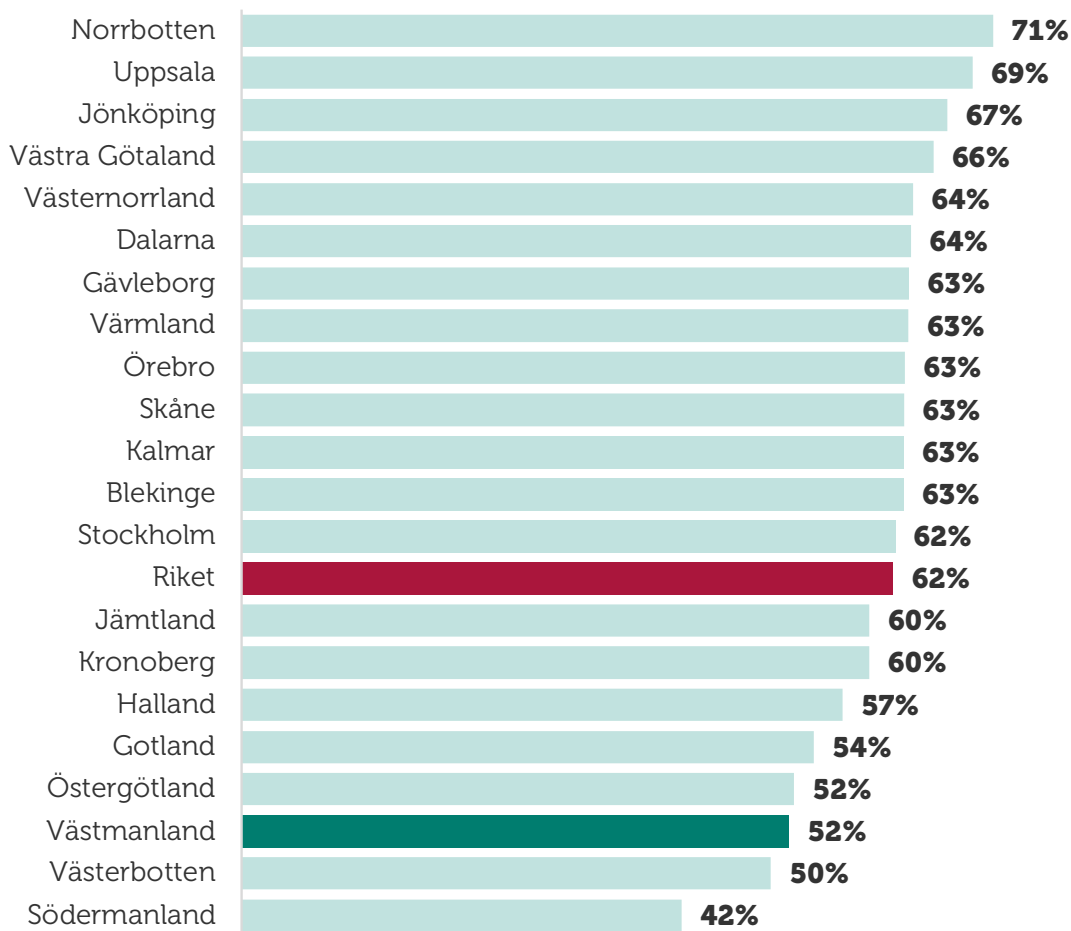
Företagens prisförväntningar

I fjolårets undersökningar planerade drygt fyra av tio av Västmanlands företag att höja priserna. I årets barometer är motsvarande andel 52 procent, vilket är lägre än riksgenomsnittets 47 procent. Det blir också svårare för företagen att höja priserna mot sina kunder när konjunkturen försvagas. På frågan om hur stora prisökningar företagen planerar under 2023 uppger 30 procent av länets företag prisökningar i linje med inflationen som prognostiserades till 5,5 procent enligt Riksbankens februariprognos. Enbart var femtionde företag (0,19 procent) planerar högre prisökningar än inflationen.

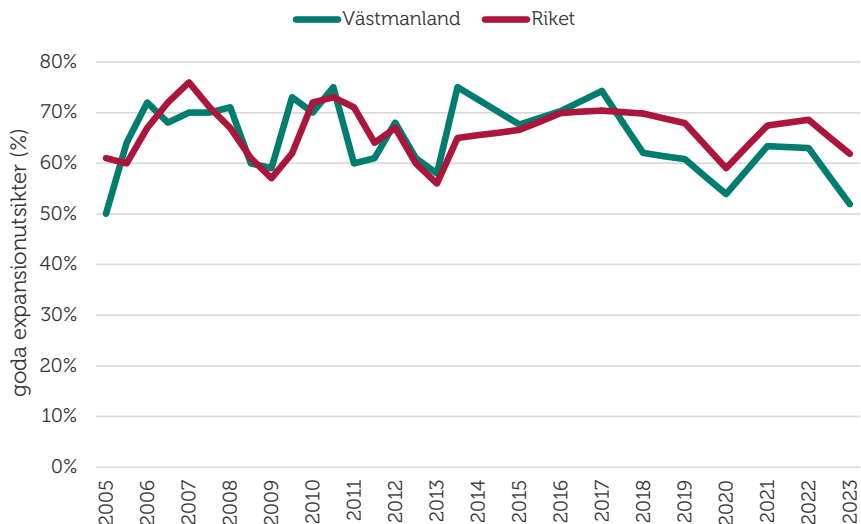
EXPANSIONSUTSIKTER OCH TILLVÄXTHINDER.

Fem av tio företag i länet ser goda möjligheter att expandera (52 procent), vilket är lägre än det historiska genomsnittet och även lägre jämfört med förra året (63 procent). Med undantag för den djupa nedgången i början av 1990-talet har småföretagen varit optimistiska om sina tillväxtmöjligheter oavsett svängningar i konjunkturen. Långsiktiga visioner kring företagets framtida verksamhet spelar sannolikt en större roll än tillfälliga svängningar i konjunkturen. De västmanländska uppvisar en motsvarande utveckling, men är något lägre än riksgenomsnittet. Mest optimistiska är företagen i Norrbotten följt av Uppsala och Jönköpings län medan lägst förväntningar finns i Södermanland och Västerbottens län.

Figur 7. Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2023.

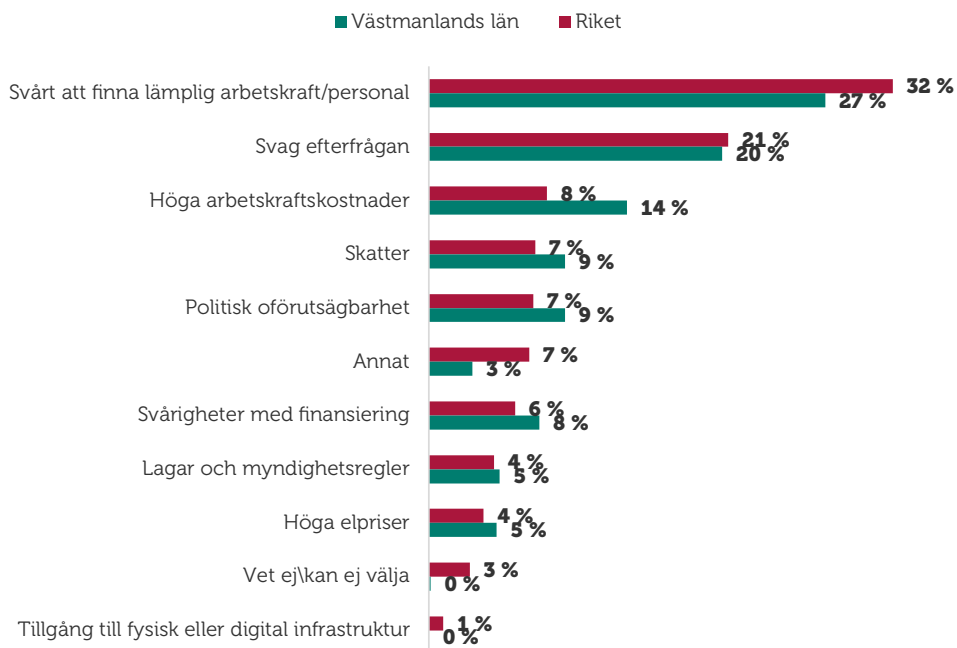
Figur 8. Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västmanlands län och riket 2005–2023.

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft trots en svagare konjunktur. I årets undersökning uppger 27 procent av länets företag det svaret, vilket är lägre än förra året då andelen uppgick till 45 procent. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft och utgör ett betydande hinder för tillväxt. Svag efterfrågan är det näst vanligaste hindret och har ökat från 2 procent i fjol till 20 procent i årets undersökning. Det är sannolikt en effekt av den svagare konjunkturen som också satt avtryck i flera branscher, inte minst inom handel men även delar av tjänstesektorn och bygg. Omslaget i konjunkturen innebär att andra tillväxthinder av strukturell betydelse minskar.

Figur 9. Tillväxthinder enligt företagen i Västmanlands län och i riket 2023 (procent).

SLUTSATSER

Det är en tydlig inbromsning i småföretagskonjunkturen som årets Småföretagsbarometer visar efter uppgången i fjol som till viss del drogs upp av borttagna coronarestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. Sedan fjolårets undersökning har konjunkturindikatorn för riket som helhet fallit från 57 till 25. Men det är splittrad konjunkturbild. Hushållsnära företag har påverkats hårdast när hushållens köpkraft urholkats av den höga inflationen och de stigande räntorna men även byggföretagen nu när bostadsbyggandet faller och hushållens bostadsrenoveringar minskar. För tillverknings- och tjänsteföretagen har nedgången inte varit lika djup men ändå en tydlig avmattning jämfört med fjolårets undersökning. Lönsamheten i småföretagen har åter vänt ned efter fjolårets förbättring. Stigande produktionskostnader, kronförsvagning och en svagare efterfrågan har pressat ned lönsamheten i många företag både i länet och i riket som helhet trots att företagen har höjt sina priser. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Även om det finns ljusglimtar om att inflationen är på väg ned och räntetoppen kan vara nära är småföretagens förväntningar lågt ställda inför de kommande tolv månaderna sannolikt påverkade av det senaste årets utveckling. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är långt ifrån fjolårets optimistiska planer. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Men de regionala skillnaderna är stora. Företagen i Västmanlands län förutser en minskning under det närmaste året och konjunkturindikatorn sjunker till 14. De mest optimistiska länen är Norrbottens-, Östergötlands- och Upplands län. Mest pessimistiska är företagen i Södermanlands- och Gotlands län där konjunkturindikatorn noteras i det negativa territoriet

Företagens framtidsplaner sker under en osäker omvärldskonjunktur. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturbedgången. Positivt är att företagen har byggt upp kapitalbuffertar vid oväntade händelser, till exempel vid halverade intäkter under tre månader. Sju av tio företag skulle klara sig från en konkurs vid halverade intäkter genom att använda företagets besparingar. Tio procent av företagen uppger att de skulle gå i konkurs och är särskilt koncentrerat till detaljhandeln och delar av tjänstesektorn.

Swedbank

Swedbank, Landsvägen 40, 172 63 Sundbyberg
Postadress: 105 34 Stockholm

08 – 585 900 00 | info@swedbank.se | swedbank.se

Sparbankernas Riksförbund

Sparbankernas Riksförbund, Vasagatan 11, 111 20 Stockholm
Postadress: Box 16249, 103 24 Stockholm

08 – 648 206 20 | info@sparbankerna.se | sparbankerna.se

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 113 57 Stockholm
Postadress: 106 67 Stockholm

08 – 406 17 00 | info@foretagarna.se | foretagarna.se